

Belgen zijn mieren geworden

Amid Faljaoui

De wereldwijde crisis woedt nu al bijna een jaar en brengt heel wat teweeg; de crisis roept talrijke vragen op, laat ons stilstaan bij de huidige economische modellen, geeft valse hoop, maar zorgt soms wel voor aangename verrassingen. In dit artikel bespreken wij enkele gebeurtenissen die tijdens het eerste semester gedeeltelijk stilzwijgend aan ons voorbij gingen.

Door de crisis zijn Belgen mieren geworden. Spaarboekjes zijn vandaag erg populair bij de Belgen, ook al brengen ze niet veel op. Aangezien onze landgenoten nog niet weten wat de toekomst zal brengen, hebben ze massaal hun liquide middelen op spaarboekjes gezet (het betreft hier een bedrag van ongeveer 165 miljard euro). Enerzijds omdat het spaarboekje veilig is, en anderzijds ook omdat het dan mogelijk is om geld snel af te halen als een investeringskans zich voordoet.

De enquête die de economische krant *De Tijd* organiseerde, bracht hierover veel duidelijkheid. BNP Paribas zag het uitstaande bedrag op de spaarboekjes toenemen met 18 % gedurende het eerste semester van 2009. In termen van nieuw ontvangen bedragen komt dat overeen met 6 miljard euro meer voor BNP Paribas Fortis. Met andere woorden: BNP Paribas Fortis heeft een goede kans om de 10 miljard euro verlies die tijdens een jaar crisis werd geleden, weer terug te winnen. Dit verlies was te wijten aan massale geldafhalingen door angstige cliënten.

Uit de enquête van *De Tijd* blijkt ook dat internetspaarrekeningen nog steeds in de lift zitten bij de Belgen. Eenvoudigweg omdat ze vaak meer opbrengen dan de klassieke spaarrekeningen. Het bewijs hiervan: Dexia-bank ontving 2 miljard euro meer gedurende het eerste semester: een stijging met bijna 60%! In totaal bedraagt het geld op de internetspaarrekeningen van Dexia iets meer dan 5 miljard euro. Niet slecht natuurlijk.

Uit al deze cijfers kunnen we een conclusie trekken: als de toekomst onzeker is, besparen mensen liever op bepaalde uitgaven en zetten ze volop in op besparingen. Dat is ook

het geval in de Verenigde Staten. De Amerikanen hadden de gewoonte om niet te sparen. Het bewijs daarvan is dat hun spaarpercentage ongeveer 0 % bedroeg. Dat is nu opgelopen tot 7 %, wat bewijst dat ook de Amerikanen niet langer krekels spelen maar zich hebben ontpopt tot mieren.

Het enige probleem is dat het wereldwijde herstel grotendeels afhangt van de Amerikaanse consument. Voor ons Belgen, en dit klinkt een beetje egoïstisch, is het dus beter dat de Amerikanen weer handelen als krekels. Een paradox van deze crisis.

Sectoren in volle verandering

Een ander voordeel van deze crisis zonder voorgaande, is dat volledige industrieën hun *business model* moeten her bekijken. Dat is bijvoorbeeld het geval bij luchtvaartmaatschappijen. Een verandering die helaas soms tot een enkele vraag kan worden herleid: hoe euromiljonair worden? Het antwoord op deze vraag is eenvoudig: eerst moet je euromiljardair zijn en investeren in de luchtvaartsector! Een raadseltje met een wrange nasmaak, dat echter hard moet aankomen bij de aandeelhouders van deze maatschappijen.

Nochtans is het de wrede werkelijkheid: de luchtvaartsector wordt beïnvloed door alle problemen die zich stellen en veranderingen die zich voordoen: de economische cycli welteverstaan, maar ook de geopolitieke spanningen en de gezondheidsrisico's. Het werd nog eens pijnlijk duidelijk met de A/H1N1-griep, en verklaart ook de koersschommelingen die de luchtvaartmaatschappijen ondergaan op de Beurs.

Door de huidige crisis is ook een pessimistische periode aangebroken bij de Europese luchtvaartmaatschappijen omdat zij van weerszijden onder druk worden gezet. Enerzijds op de lange-afstandsvluchten, maar anderzijds ook op de korte-afstandsvluchten.

Op lange-afstandsvluchten wordt *business*-cliënteel zeldzaam en wanneer klanten toch het vliegtuig nemen, zullen zij eerder een zitje in *economy* boeken. Dit heeft uiteraard een weerslag op de rekeningen van de maatschappijen, onder meer wat betreft de unitaire inkomst per passagier. Wat de korte-afstandsvluchten betreft, is er concurrentie van de HST of lagekostenmaatschappijen, die pijnlijk voelbaar zijn.

Het antwoord van grote maatschappijen op de problemen die zich stellen m.b.t. lange-afstandsvluchten is het verminderen van de kostprijs van de ticketten, ofwel nieuwe plaatscategorieën afkondigen, hetzij de twee. Air France zal bijvoorbeeld een nieuwe categorie instellen tussen de *business class* en de *economy class*.

Om de concurrentie op korte-afstandsvluchten tegen te gaan, worden andere oplossingen bedacht, zoals Air France KLM die van de vrijmaking van de spoorwegen in Europa gebruik wil maken om zelf ook een spoorwegmaatschappij op te richten. Een andere mogelijkheid is een overeenkomst tussen lagekostenmaatschappijen en de traditionele maatschappijen. Lagekostenmaatschappijen verzorgen tegenwoordig 80 % van het intra-Europees verkeer. Enorm veel, vooral als je weet dat deze vluchten vaak dienen om een verbinding te maken met lange-afstandsvluchten.

Een verbond zou dus zinvol zijn. Over enkele jaren zal het misschien geen verbazing wekken dat korte-afstandsvluchten door maatschappijen als Ryanair en EasyJet worden verzorgd, terwijl lange-afstandsvluchten zouden worden voorbehouden aan grote maatschappijen, of alleszins aan maatschappijen die de crisis overleefd zullen hebben.

Toch nog goed nieuws!

De crisis heeft niet enkel gevolgen voor de economische modellen, soms zijn er ook positieve gevolgen, zoals voor het klimaat! Laten we het even hebben over de opwarming van het klimaat.

Raar maar waar, het verband tussen het bbp en de vervuiling verminderde met twee derde in vergelijking met de jaren 70. Dat zijn althans de officiële cijfers die Frankrijk publiceerde via het Commissariaat voor duurzame ontwikkeling. *A priori* is er geen enkele reden waarom deze tendens zich niet zou hebben vertoond in andere Europese landen zoals België.

Twee derde minder vervuiling is enorm. Dat cijfer werd bereikt omwille van verschillende redenen. Een eerste reden kunnen we al meteen van de kaart schuiven: deze verbetering is niet te danken aan een plots succes van de bestrijding van CO₂. De werkelijkheid is dat door de crisissituatie waarin we ons momenteel bevinden, een crisis die uitzonderlijk ernstig is overigens, de economische activiteit logischerwijze op een lager pitje is komen te staan, waardoor de CO₂-uitstoot met 6 tot 8 % is gedaald. Dit klinkt allemaal erg aannemelijk.

Wat minder vanzelfsprekend is, is dat in 1970 643 miljoen ton CO₂ nodig was om 1 miljoen euro voort te brengen in termen van toegevoegde waarde. 40 jaar later hebben wij 3 keer minder CO₂ nodig om datzelfde miljoen euro toegevoegde waarde te produceren.

Waarom kunnen we dit toeschrijven? *Primo*, kernenergie wordt steeds belangrijker in onze economie. Kerncentrales brengen helaas afval voort, maar geen CO₂. *Secundo*: onze economie is steeds meer gedelocaliseerd. Wij hebben dus minder vervuilende industrieën; deze werden verplaatst naar Oost-Europa.

Wij hebben echter wel meer dienstenbedrijven. Aangezien diensten steeds meer gaan doorwegen bij de berekening van het bbp, zijn we dus properder, omdat anderen het vuile werk van ons hebben overgenomen!

Banken kunnen even uitblazen

Zal de crisis voorbij zijn tegen het einde van 2009, zoals bepaalde economen voorspellen? Het is geloofwaardig: 10 grote Amerikaanse banken kondigden net aan dat zij vroeger dan verwacht 68 miljard dollar zullen terugbetalen aan de Amerikaanse staat. *A priori* lijkt dit goed nieuws. Dat wil zeggen dat, *primo*, de banken het weer beter doen, en *secundo*, dat de Staat de schuldenlast een beetje kan terugdringen, wat een goede zaak is voor de Amerikaanse openbare financiën.

Als u dat denkt, heeft u het evenwel helaas mis over de hele lijn. Als Amerikaanse banken zo snel terugbetalen, is dat omdat zij zo snel mogelijk in staat willen zijn om hun ceo's en *traders* te betalen zoals ze dat vroeger deden.

Zolang overheidsgeld deel uitmaakt van hun kapitaal, moeten zij de aanbevelingen van de Obama-regering opvolgen, en mogen zij dus bijvoorbeeld niet meer dan 500 000 dollar per jaar uitgeven aan alle bazen van de banken.

Deze vervroegde terugbetaling van de schulden is slechts een onderdeel van het manoeuvre waar de Amerikaanse sector gebruik van maakt. Volgens de *Wall Street Journal* heeft de bancaire lobby al 26 miljoen dollar uitgegeven om Amerikaanse parlementsleden ervan te overtuigen te snoeien in de reglementeringen: in 3 maanden tijd werd 26 miljoen dollar uitgegeven, terwijl dit onder normale omstandigheden het jaarbudget vertegenwoordigt.

Ook al brengt de economische pers dergelijke wantoestanden uit de bankwereld aan het licht, de kans is zeer groot dat de lobby aan het langste eind trekt, want talrijke parlementsleden, zowel aan democratische als aan republikeinse kant, ontvingen miljoenen dollars voor hun kiescampagne. Als erkenning voor deze steun, staat het zo goed als vast dat de banken in Wall Street niet zo streng gereguleerd zullen worden als zou moeten.

De banken in Wall Street rekenen erop dat we deze crisis tegen het einde van het jaar vergeten zullen zijn. Het enige probleem is dat, indien de bankiers rekenen op ons geheugenverlies, dat waarschijnlijk komt omdat zij nu de volgende crisis aan het voorbereiden zijn.

Wat nu?

Wat we zeker moeten vermijden, is reageren als een lemming, een knaagdier dat volgens de legende met overpopulatie komaf maakt door zichzelf collectief te doden. Dat is uiteraard niet de spontane wens die opkomt bij de meeste bedrijfsleiders, maar door de crisis haalt iedereen de broeksriem aan, zowel consumenten als bedrijven. Als iedereen zo handelt, verergerd de crisis natuurlijk nog!

Wat zijn de uitwegen voor de Belgische bedrijven, aangezien de economische pers erop hamert dat Europa geen groeiperspectieven meer biedt en dat de markten verzadigd

zijn? In 2010 zal er opnieuw groei zijn, maar die zal gedurende meerdere jaren slechts matig zijn.

Om te vermijden dat onze toekomst er uitziet als die van de lemmingen, kunnen we best luisteren naar Thomas Leyssen, voorzitter van het Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO). Het komt er volgens hem in essentie op neer (1) dat we positief blijven, anders zullen de negatieve voorstellen zichzelf wel gaan verwezenlijken; (2) dat de Belgische bedrijven voor meer dan 80 % handel drijven met de buurlanden. Volgens hem mogen Belgische bedrijven zich niet beperken tot de eurozone.

We kunnen minstens vier redenen aanhalen om aan te tonen dat hij gelijk heeft. De toekomst is weggelegd voor landen met een groeiende economie, omdat zij de vier rendabiliteitsfactoren bezitten van de toekomst. *Primo*, zij beschikken over kapitaalrente, want de bevolking spaart enorm aangezien er geen sociale bescherming is. Een Chinees verdient misschien niet veel, maar kan wel meer dan 30 % van zijn inkomen sparen. Dit spaargeld gaat naar plaatselijke banken en zal ooit worden gebruikt voor investeringsprojecten.

Ten tweede bezitten deze landen ook de rente op de arbeid, want de meeste groei wordt nog steeds in de hand gewerkt door de demografie en alle infrastructuur- en consumentenbehoeften die deze met zich meebrengt. Bovendien is de bevolking van deze landen nog jong en steeds beter opgeleid. De loonkost ligt ook veel lager dan in Europa.

Ten derde verkrijgen deze landen ook rente op grondstoffen – hetzij van oliereserves, hetzij van mijn- of landbouwreserves. De prijzen van deze grondstoffen gaan de hoogte in omdat de voorraden uitgeput raken en de vraag – zowel van rijke landen als van landen met groeiende economieën – sterk aanwezig blijft.

Het Westen beschikt nog wel over inkomsten uit technologie, maar zelfs op dat vlak halen landen met een groeiende economie ons in, en dus ook onze technologische inkomsten, die de vierde rente vertegenwoordigen, zullen worden verdeeld. Om die redenen zal de motor van de wereldeconomie zich binnenkort verplaatsen van de Atlantische Oceaan naar de Stille Oceaan. We kunnen er dus maar best rekening mee houden en onthouden dat een crisis ook een opportuniteit biedt om zichzelf opnieuw uit te vinden. ●